

GAVAGNIN, Gabriella (2005): *Classicisme i Renaixement: una idea d'Itàlia durant el Noucentisme*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 324 p.

Això són, posem per cas, dues identitats lingüísticoculturals. Totes dues específiques per si mateixes i, doncs, diferents entre elles. Les quals, tot i la dissemblant magnitud respectiva —l'una pot comptar amb molts milions de parlants amb un(s) Estat(s) darrere, l'altra amb relativament pocs i amb un(s) Estat(s) en contra—, entren, sovint per raons diverses, en contacte. Com estudiar llavors el flux de reciprocitats que se'n deriva?

Entre les múltiples combinacions possibles, n'és una —entre tantes d'altres— la de l'estudiós provinent de la identitat B que en ressegueix la recepció dins la identitat A tot dreçant un inventari, amb afany d'exhaustivitat, de les traduccions que s'hi han fet. És aquest un treball de formiga pacient, potser poc llampanat, però molt útil. Que permet de visualitzar, referència bibliogràfica de textos en mà, el prolongat interès, sovint amarat d'alguna cosa més que de franciscanisme, de la identitat grossa per la xica. I que, a la seva manera, contradiu els apologetes del darwinisme elemental aplicat a la relació entre llengües.

Un bon exemple recent d'aquesta via de recerca és la meritíssima *Bibliografia de la literatura catalana en versió alemanya —narrativa, poesia, teatre* (Aquisgrà: Shaker Verlag, 2005), elaborada per Ferran Robles i Sabater.¹

Una altra possibilitat, dins el variat espectre de combinacions viables, és la de l'estudiós provinent de la identitat A que vivisecciona, per dir-ho així, la sostinguda receptivitat que envers ella ha estat professada des de la identitat B. Amb vista, per part d'aquesta, a la seva autoafirmació tot procurant-se referents de prestigi. I també, en certa manera, per projectar-se, gràcies a aquella, portes enfora, i donar s'hi a conèixer.

Fóra el cas de monografies com ara la de què aquí es tracta. La dedicada per Gabriella Gavnin a la ponderació, crítica i erudita, de la idea que d'una certa Itàlia es forja la Catalunya noucentista. És una excel·lent aportació de la qual només cabria exigir, de més a més i per mor de circularitat, que en fos factible la publicació al país de l'autora i en la versió original italiana.

Independentment dels oportuns apartats en què es divideix l'obra, centrats a l'entorn de tants altres personatges (Aragay, Riba, Garcés) i moments (avantguarda, oficina d'«Expansió Catalana», centenari del Dant) vertebradors del procés de permeabilització envers els models culturals italians, el llibre de Gavagnin s'ajusta a unes constants, tant analítiques com exegètiques, amb valor de paradigma per a una tal mena d'estudis. Les quals abasten des de les referides als àmbits més genèricament teòrics, fins a les concernents la dimensió més pràctica i aplicada de tot plegat, i sense descuidar les que tenen a veure amb la dilucidació de qüestions concretes de llengua i d'estil.

Són constants com ara les següents:

a) Detecció i anàlisi de grans supòsits ideològics (identificació amb Itàlia en el marc de la controvèrsia entre els pobles llatins i els pobles germànics, p. 7, 32, 112-113; apropament a les lletres italianes com a mitjà superador de la interposició exercida entre Catalunya i el món per part de la cultura espanyola, p. 155-156; i, així mateix, proclivitat catalana vers un país tingut per deu ori-

1. Aquesta obra ha estat ressenyada en aquest mateix volum. Vegeu les pàgines 494-496.

ginària de valors tan cars al programa noucentista com ara el franciscanisme i el classicisme, p. 27, 35, 116, 241).

b) Resseguiment d'influències (la del Dant, la de més antiga soca, avalada per la traducció del tot pionera que n'havia fet Febrer el 1429, i rebrotada amb força el 1921 amb motiu del sisè centenari de l'enllestiment de la *Commedia* i de la mort del seu autor, p. 179-239; la de Leopardi, sens dubte la més recurrent en l'època contemporània, p. 169-175, p. 251-270).

c) Exhumació textual (crit d'atenció sobre l'interès del *Dietari del meu viatge a Itàlia* d'Aragay, romà en gran part inèdit, p. 14-15); localització d'una glosa orsiana destinada a *La Vall de Josafat* —la dedicada a Baldassare Castiglione— però que no hi va arribar a aparèixer, p. 92-93; troballa d'un article atribuïble a Carner amb motiu del manifest futurista de Salvat-Papasseit i que, ja des de la coetaneïtat, destaca limitacions de l'avantguardisme indígena corroborades per la historiografia posterior, p. 127-128).

d) Crítica traductològica (tipificació de variants en les dues versions de la *Comèdia* dantesca dutes a terme per Sagarra abans i després de la guerra, p. 228-239; sobre el sentit últim i les traduccions possibles d'un conegut vers de Leopardi, p. 264-265).

e) Política cultural (història de la creació i trajectòria de l'oficina de «Expansió Catalana», concebuda des de la Mancomunitat sota la presidència de Puig i Cadafalch, i amb Estelrich al capdavant, com a òrgan de propaganda i difusió a l'estranger, p. 135-178, i en l'haver de la qual es compta, entre altres realitzacions, la publicació, el 1926, de l'*Antologia di novelle catalane* duta a terme per Ravegnani, p. 138, i de l'*Antologia di poeti catalani contemporanei (1824-1925)* elaborada per Giardini, p. 145).

Tot comptat i debatut, doncs, una profitosa contribució de la catalanística, vàlida per si mateixa i, alhora, com a model per a futures investigacions anàlogues, en especial les focalitzades, com és aquí el cas, en un període històric determinat i en les diverses causes per les quals s'hi accentua la receptivitat mútua entre la identitat catalana i una altra d'estrangera.

Valgui encara també la present recensió com a pretext per formular una pregunta, més amb ànim de prec i fins de súplica que no pas de queixa i de retret: tant costaria, a les sempre benemèrites PAM, i als seus esforçats autors, d'invertir una mica més de diners i de temps en la confecció del producte tot dotant-lo d'un índex si més no onomàstic? Com esdevindrien llavors uns llibres de consulta molt més àgils i, doncs, unes eines d'estudi incomparablement més útils!